

EDITORIAL

Gender gelijkheid – nog altijd meer wens dan werkelijkheid

Het is niet direct duidelijk, dat het woord 'gender' niet slechts betrekking heeft op vrouwen, maar ook op mannen en de rol aan beiden toegeschreven in de maatschappij, in alle posities, culturen en tijden. Gender gelijkheid is nog altijd meer wens dan werkelijkheid en dit vraagt om gedifferentieerde benaderingen en maatregelen.

Het is daardoor vanzelfsprekend, dat armoede ook op een gedifferentieerde manier moet worden gemeten, waarbij vooral de van oudsher toebedeelde rol moet worden meegewogen. Hoewel Europese regels van groot belang zijn geweest voor vrouwen in vele landen bij het verkrijgen van meer vrijheid, meer kansen in de maatschappij, meer gelijke rechten, het vermogen om onafhankelijk te zijn en zelfs (in theorie) volkomen gelijkwaardig te zijn aan mannen, blijven verschillen nog altijd bestaan.

Voor mannen gaat werk om onafhankelijkheid, participatie en rechten, maar voor vrouwen is het goochelen om Zorg en Arbeid te combineren vaak een struikelblok om volledig deel te kunnen nemen aan de maatschappij, te voldoen aan de eisen van de arbeidsmarkt en te profiteren van de daaraan verbonden rechten. Daardoor zijn vrouwen veel kwetsbaarder en zullen zij eerder in armoede vervallen.

Hoewel de Gender-Armoede vergelijking een complex geheel is van factoren, zou werkelijke gender-gelijkheid de veel van de verschillen tussen mannen en vrouwen kunnen verminderen, zo niet oplossen, niet in de laatste plaats wat betreft de armoede van vrouwen.

Alida Smeekes
EAPN Strategische groep over "Gender en Armoede"

GENDER EN ARMOEDE

INHOUD

De gender agenda

- Fundamentele ongelijkheden
- Gender: een aantal definities
- Het toekomstige Europese Instituut voor Gender Gelijkheid
- De verborgen armoede van vrouwen
- De gesel van huiselijk geweld
- Het Flora Netwerk: integratie en consultatie
- De Wereld Vrouwenmars 2005
- Armoede, migratie en mensenhandel. Interview met Colette De Troy van de Europese Vrouwenlobby
- Beijing+10: welke resultaten?

Nieuws uit Luxemburg

- De Lissabon Strategie op de agenda van het Voorzitterschap
- Kiekje van EAPN-Lëtzebuerg
- "De goede tijden zijn voorbij..."

Ongelijkheden fundamenteel als altijd

Gender-gelijkheid blijft in vele opzichten meer wens dan realiteit. Ondanks enkele grote stappen voorwaarts, zijn stereotypen en vooroordelen moeilijk te veranderen.

Jong of oud, met of zonder werk, het lot van Europese vrouwen is veel precairder dan dat van mannen. We moeten echter verder kijken dan naar deze bevinding, naar de impact van stereotypen en vooroordelen die nog steeds aanwezig zijn, ondanks de vooruitgang die het feminisme gedurende tientallen jaren heeft bereikt.

Aan de armoede en sociale uitsluiting van vrouwen liggen diverse oorzaken ten grondslag, maar de basisfactoren zitten in een zowel impliciet als expliciet “sociaal contract” dat is gevormd door het wereldbeeld gezien vanuit de man. Dit “contract” maakt een scherpe verdeling tussen de verantwoordelijkheden van mannen en vrouwen, in zowel het openbare leven als privé en weerhoudt vrouwen van deelname aan het economische, politieke en sociale leven.

Niet louter een zaak van vrouwen!

In een patriarchale maatschappij mag het dan moeilijk zijn om de mannelijke norm heen te gaan, maar dat wil nog niet zeggen dat de empowerment van vrouwen louter een zaak is van vrouwen! Gender gelijkheid is ook goed voor mannen, door het helpen versterken van gelijke rechten en kansen in alle aspecten van het leven. Mogelijkheden voor ouderschaps-verlof voor beide ouders is daarvan een goed voorbeeld. Gender gelijkheid gaat ook om het aanpakken van nadelen die mannen ervaren, zoals toegang tot rechten met betrekking tot kinderopvang.

Maar, zoals altijd, krijgen mannen nog steeds de beste kaarten uitgedeeld in een maatschappij die vrouwen als “afhankelijken” behandelt. En zelfs met de opkomst van een nieuwe generatie mannen die meer helpt met het huishouden zijn het nog steeds als eerste de vrouwen die stoppen met werken of part-

time gaan werken om voor het huishouden en de kinderen te zorgen. Om nog maar niet te spreken van het groeiend aantal éénundergezinnen, waarvan 85% met vrouwen aan het hoofd.

De schreeuwende ongelijkheden uit het verleden – die door de wetgeving zijn aangepakt – zijn vervangen door minder zichtbare, maar daardoor niet minder onacceptabele ongelijkheden op het werk.

Beter opgeleid, zonder de banen te krijgen...

Eén gebied waar vrouwen het best op hebben gescoord, is opleiding. In 2004 was het percentage vrouwen tussen 20-24 jaar, die minstens hoger voortgezet onderwijs hadden genoten 5% hoger dan dat van mannen in dezelfde leeftijdscategorie. Het aandeel vrouwen in afgestudeerden van hoger onderwijs steeg in 2003 tot 58% en zij vormen nu 41% van de afgestudeerden op universitair niveau. In 21 van de 25 Lidstaten waren vrouwen ook in de meerderheid in het onderwijs en trainingen voor volwassenen.

Dit moet echter niet verhullen, dat ondanks het feit dat vrouwen beter zijn opgeleid, zij de volledige impact dragen van de sexistische scheiding, omdat zij doorgaans in de minder betaalde sectoren werkzaam zijn. Op het gebied van onderzoek, bijvoorbeeld, bestond in 2002 86% van de academische staf die volledige professoren zijn, uit mannen. En in

2003 werd slechts 31% van de management posities in de industrie bekleed door vrouwen.

Een salariskloof van 15%!

“Gelijke beloning voor gelijk werk”, heet het. Maar niet voor vrouwen: in 2003 bedroeg de salariskloof in het uitgebreide Europa 15%, op Cyprus zelfs oplopend tot 25%. Eén factor die dit kan verklaren, is het hoge aandeel in part-time banen onder vrouwen (gemiddeld 30,4%, tegen 6,6% bij mannen). De nieuwe lidstaten hebben een veel lager aandeel part-time banen, gedeeltelijk door een starre arbeidsmarkt en gedeeltelijk door het lagere inkomens niveau, hetgeen deze optie minder mogelijk maakt.

De genderkloof op de arbeidsmarkt stond tussen 2002 en 2003 op 15,8% de EU van 25. (maar op meer dan 40% op Malta!) In 2004 was

Vrouwen hebben het het zwaarst te verduren onder de sexistische tweedeling van de arbeidsmarkt.

het percentage werklozen onder vrouwen 10% en onder mannen 8,3%. De balans tussen werk en privé blijft een uitdaging: van de vrouwen met jonge kinderen heeft 13% minder een baan dan vrouwen zonder kinderen. De eenvoudige redenen hiervoor zijn de beperkte toegang tot kinderopvang en de voortzetting van sexistische stereotypen. Mannen nemen minder dan 40% van al het huishoudelijk werk voor hun rekening en slechts 25%-35% van de zorg voor kinderen.

Op mannen gerichte sociale zekerheid

De basis van de verzorgingsstaat die na de Tweede Wereldoorlog is gelegd, definieerde vrouwen voornamelijk als moeders en afhankelijk. In veel landen zijn de rechten van vrouwen op het gebied van sociale zekerheid (gezondheidszorg, weduwepensioen, etc.) afgeleid van de arbeidsstatus van hun echtgenoten. De aanspraken op pensioen van vrouwen zijn aanzienlijk lager dan die van mannen, vanwege hun geringere deelname aan de arbeidsmarkt (onbetaalde arbeid, part-time, langdurige onderbrekingen van hun carrière, etc.) Veel oudere vrouwen van vandaag hebben geen sociale zekerheidsdekking, of in het beste geval een minimum pensioen.

Naar geïndividualiseerde rechten?

Veel feministische groepen eisen geïndividualiseerde rechten op sociale zekerheid, inclusief pensioenen, als de enige manier om gender gelijkheid te bereiken en om vrouwen het voordeel te geven van individuele sociale zekerheidsdekking. Dat zou hen aanmoedigen om weer de arbeidsmarkt op te gaan, wat weer zou zorgen voor een betere verdeling van de huishoudelijke taken. Vanzelfsprekend moet dit samengaan met betere voorzieningen voor kinderopvang, bij de wet geregelde rechten op ouderschapsverlof en arbeidsrechten voor niet-standaard, part-time en flex-werkers. Maar meer nog, heeft het een verandering van houding nodig!

Maar geïndividualiseerde rechten zijn geen tovermiddel. Het zorgt wellicht voor onafhankelijkheid, maar het brengt niet per definitie financiële gelijkheid. Het schrappen van het weduwepensioen, bijvoorbeeld, zou erg slecht zijn voor oudere vrouwen met een kortere staat van dienst dan hun man. Individualisatie houdt evenmin rekening met het probleem van vrouwen die op grote afstand

staan van de arbeidsmarkt en volkomen afhankelijk zijn van een uitkering.

Individualisatie van rechten is geen tovermiddel

De enige manier om deze netelige situatie aan te pakken, is door de oude systemen uit te faseren, om oudere vrouwen die nog steeds afhankelijk zijn van hun weduwepensioen en andere afgeleide rechten, hun daarvan te blijven verzekeren. Er zijn andere mogelijkheden, zoals het introduceren van een inwonerscertificaat voor sociale zekerheid, het verhogen van waar men "minimaal" recht op heeft, of het berekenen van pensioenrechten over het gemiddelde best behaald inkomen, in plaats van mate van bijdrage. Andere mogelijkheden bestaan uit het compenseren van vrouwen voor de tegenslagen die zij te verduren krijgen, of het verbeteren van de rechten van afhankelijkheid of voor kinderopvang.

Dubbele of driedubbele discriminatie

Vrouwen worden niet slechts gediscrimineerd op grond van hun sexe. Geïmmigreerde, gehandicapte, jonge en lesbische vrouwen kunnen dubbel, zo niet driedubbel lijden onder discriminatie.

Sexistische en racistische discriminatie van vrouwelijke immigranten en minderheden op de arbeidsmarkt is waarschijnlijk de meest zorgwekkende: zij lopen achter met het integreren op de arbeidsmarkt, omdat zij meestal te maken hebben met discriminatie en beperkt worden tot zeer traditionele rollen en als ze de obstakels overwinnen, blijven ze geconcentreerd in zeer laag betaalde banen. In 2000, verdienden vrouwelijke immigranten gemiddeld 10% minder dan vrouwen van Europese afkomst. Om nog maar te zwijgen van het feit, dat velen niet geregistreerd staan en 'handje-contantje' werken.

De veranderde gezinssamenstellingen en het groeiende aandeel van vrouwen op de arbeidsmarkt hebben gezorgd voor meer vraag naar zwart- en onderbetaalde huishoudelijke hulp. Het gebruik maken van een immigranten 'schoonmaakster', of zij nu legaal of illegaal is, is voor veel Europese huishoudens de 'oplossing' waarvoor gekozen wordt. Dit zorgt ervoor dat veel migranten vrouwen blijven

worstelen met onzekerheid en dit leidt vaak tot economische uitbuiting.

V. Forest

Bronnen: Europese Vrouwen Lobby, EAPN Rapport Een sociaal Europa ook voor vrouwen?, Rapport van de Europese Commissie over gelijkheid tussen vrouwen en mannen, 2005.

Een paar definities...

Terwijl 'sexe' slaat op een objectieve lichamelijke realiteit, heeft het **gender concept** betrekking op de verdeling van mannen en vrouwen rollen in een bepaalde samenleving in een specifieke tijd. Aldus zijn mannelijkheid en vrouwelijkheid normatieve rollen die uitdrukken welke verwachtingen een samenleving van individuen heeft. Deze verwachtingen zijn niet statisch, maar reageren op culturele en sociale veranderingen. Vaak pikt het individu deze verwachtingen echter op en maakt ze tot onderdeel van zijn persoonlijkheid. Bestaande gender relaties – die vaak machtsrelaties zijn – worden veelal geïnstitutionaliseerd en raken zo verankerd.

Gender analyse is een middel dat helpt duidelijk te maken wat mogelijk de verschillende behoeftes, specifieke obstakels en mogelijkheden van mannen en vrouwen zijn. In het bijzonder richt het zich op het rechtzetten van ongelijkheden waar vrouwen in de samenleving onder lijden om zo bij te dragen aan een meer gelijke samenleving (gelijkheid bij wet en in de praktijk.)

Gender mainstreaming heeft betrekking op de systematische aansluiting van de specifieke situaties van mannen en vrouwen, prioriteiten en behoeften in de planning, implementatie, follow-up en evaluatie van elk beleid, met als doel gender gelijkheid te bevorderen.

Een Europees Instituut voor Gender Gelijkheid

De Europese Raad heeft in juni 2004 gevraagd om het instellen van van een Europees instituut voor Gender Gelijkheid. In 2007 moet dit zijn deuren openen. Het zal worden gesubsidieerd door de Commissie, met een voorgesteld budget van

52.5 miljoen euro voor de periode 2007-2013 en zal de EU instituten en Lidstaten om gender gelijkheid te bevorderen en om discriminatie op grond van sexe te bestrijden.

Het Instituut zal betrouwbare en vergelijkende onderzoeksgegevens en noodzakelijke informatie voor beleidsmakers verzamelen, analyseren en verspreiden. Het zal een documentatie centrum en een bibliotheek hebben, die beide toegankelijk zullen zijn voor publiek. Het Instituut krijgt ook de opdracht om onderzoek te stimuleren en het uitwisselen van ervaringen, door bijeenkomsten te organiseren voor beleidsmakers, experts en andere direct betrokkenen; het zal het besef laten groeien van gender equality beleid door bijeenkomsten zoals conferenties, campagnes en seminars. Een andere taak zal zijn het ontwikkelen van middelen om het integreren van gender gelijkheid in al het beleid van de Gemeenschap.

Voorstel voor een regeling door het Europees Parlement en de Raad:

http://europa.eu.int/comm/employment_social/news/2005/mar/genderinstitute_en.pdf

Het verborgen gezicht van armoede

Hoewel de last van armoede op vrouwen toeneemt, zijn gegevens over dagelijkse situaties van vrouwen schaars.

Gegevens uit 2001 die zijn verzameld door Eurostat, het Bureau voor de Statistiek van de EU, tonen aan dat vandaag de dag vrouwen meer geraakt worden door monetaire armoede dan mannen – 17% tegen 14% in de EU. Oudere vrouwen blijven meer risico lopen op armoede dan mannen in dezelfde leeftijdscategorie. Eenoudergezinnen, meestal vrouwen, lijden ook onder meervoudige nadelen en lopen bijzonder gevaar in sociale uitsluiting terecht te komen.

Hoewel de statistieken tot doel hebben de realiteit weer te geven, moeten er toch vraagtekens worden gezet bij de wijze waarop de gegevens zijn verzameld. De Europese cijfers zijn in feite gebaseerd op een onderzoek dat wordt gehouden aan de hand van een standaard vragenlijst, bestaande uit een jaarlijkse ondervraging van een representatief panel van huishoudens en individuen. Maar, de

statistische grondeenheid is het huishouden en de meeste vragen worden alleen gesteld aan het hoofd van het huishouden – meestal de man.

Welke toegang tot inkomen?

Bovendien, om verschillen in grootte en samenstelling van huishoudens weer te geven, worden de inkomenscijfers weergegeven “per equivalente volwassene.” Dit betekent, dat het totale inkomen per huishouden wordt afgeleid van zijn equivalente grootte, waarbij gebruik wordt gemaakt van een schaal die aan de eerste volwassene het gewicht geeft van 1.0, 0.5 aan elk ander lid van het huishouden van 14 jaar en ouder en 0.3 aan elk kind jonger dan 14. Het eindcijfer wordt toegekend aan elk lid van het huishouden, of het nu een volwassene is of een kind.

En dit bepaalt dan of gezien wordt dat een vrouw in armoede leeft of niet. Het probleem met deze procedure is het feit dat er geen rekening wordt gehouden met de verdeling van het inkomen binnen het huishouden. Het is goed mogelijk, dat een vrouw statistisch gezien niet in een arm huishouden leeft, maar in feite gebukt gaat onder armoede en sociale uitsluiting doordat ze geen eerlijk deel van het inkomen heeft.

Totdat gender-specifieke indicatoren worden gedefinieerd, zullen de armoede van vrouwen en de ongelijkheid waar zij onder te lijden hebben onzichtbaar blijven.

Zeer uiteenlopende situaties

Armoede is voor vrouwen een groter risico dan voor mannen: zij ervaren het vaker en voor langere periodes en worden geconfronteerd met meervoudige gender-specifieke obstakels om eruit te komen (afhankelijkheid van uitkeringen, geen toegang tot de arbeidsmarkt, laagbetaald werk, etc.). Dat maakt vrouwen echter niet tot een uniforme groep: zij hebben zeer uiteenlopende situaties: legale vrouwen en ongeregistreerde immigranten vrouwen behoren tot de meest gemarginaliseerden; armoede onder plattelandsvrouwen is zelfs nog meer onzichtbaar, omdat dit moeilijker gelocaliseerd kan worden; oudere vrouwen – vooral diegenen die alleen leven - zijn in het bijzonder kwetsbaar. Alleenstaande moeders, van wie de aantallen dramatisch zijn gestegen

in de afgelopen jaren, behoren tot de huishoudens die het meest te lijden hebben.

Een meer gedetailleerde, eerder kwalitatieve dan kwantitatieve analyse is nodig om een duidelijker beeld te krijgen van de complexe reeks van situaties waarin vrouwen leven, om beleidsmakers meer begrip te geven van de armoede van vrouwen.

V.F.

Gegevens voor de EU-25	Vrouwen	Mannen
Percentage “Risico op armoede” na alle sociale overdrachten, 2001	16%	14%
Volwassenen die in werkloze huishoudens leven, 2004	11.5%	9.2%
Groei werkgelegenheid, 2003	+0.7%	- 0.2%
Percentage werkgelegenheid (in de leeftijdscategorie 15-65 jarigen), 2003	55.1%	70.9%
Werkloosheidspercentage, 2003	10%	8.3%
Percentage langdurige werkloosheid, 2003	4.5%	3.6%
Percentage zeer langdurige werkloosheid, 2003	2.6%	2.0%
Percentage jeugdwerkloosheid (15-24), 2003	18.5%	18.4%
Verwachte levensduur bij geboorte, 2002	81.1	74.8
18-24 jarigen die niet in opleiding of training zijn	13.6%	18.1%
Gemiddelde pensioenleeftijd, 2003	60.5	61.5

De gesel van huiselijk geweld

Geweld tegen vrouwen eist zijn tol in Europa: het overtreft kanker en auto-ongelukken als de voornaamste doodsen invaliditeitsoorzaak van vrouwen tussen 16 en 44 jaar! De Raad van Europa meldt dat één op de vijf vrouwen in Europa gedurende haar leven het slachtoffer zal worden van gendergerelateerd geweld. Lichamelijk geweld raakt vrouwen van alle leeftijden, maatschappelijke lagen en culturen en wordt in 90% van de

gevallen gepleegd door gezinsleden of andere familieleden.

Om stereotypen te weerleggen, geweld tegen vrouwen is niet hoofdzakelijk een probleem in arme gezinnen – de hele maatschappij is ervan doordrenkt. Het weerhoudt vrouwen ervan om volledig deel te nemen aan de maatschappij en het economische leven en kan ze in armoede en sociale uitsluiting dwingen. Hoeveel vrouwen zijn er niet gedwongen geweest om hun huis te ontvluchten om het geweld van hun partner te ontlopen, ondanks het feit dat zij de slachtoffers waren? De angst om arm en dakloos te worden is vaak de reden waarom vrouwen bij een partner blijven die ze mishandelt.

Huiselijk geweld is één van de hoofdoorzaken van de armoede van vrouwen. Een manier om dat de kop in te drukken is door vrouwen beter te beschermen door middel van economisch, sociaal en wetshandhavend beleid en door het ontwikkelen van diensten voor slachtofferhulp.

V.F.

Het Flora Netwerk: beroeps-integratie en consultancy

Training, uitwisseling en het leveren van kennis voor vrouwen met weinig opleiding, gender consultancy. Welkom bij het belgisch Flora Netwerk.

Het Flora Netwerk (FN) bevindt zich in een groot kleurrijk gebouw, niet ver van het station Brussel Noord, dat tientallen NGO's onderdak biedt. Het FN verbindt groepen met elkaar, die zijn opgezet om kwetsbare vrouwen met weinig opleiding – veelal van oorsprong niet uit België – te helpen integreren in de maatschappij en een baan te vinden, hetzij op de traditionele markt, ofwel door het ontwikkelen van buurt-ondernemingen. *“Flora heeft tot doel om de mechanismes van discriminatie onder de aandacht te brengen en om te helpen de waarden en normen op de arbeidsmarkt te veranderen,”* zegt FN consultante Anne Kervyn. *“Hiervoor ontwikkelen we het netwerk en zijn activiteiten op het gebied van informatie, training, uitwisseling van ervaringen en know-how. Maar we zijn ook een politieke lobby.”*

Alle vrouwen hebben talenten!

Het netwerk is in 1993 opgericht onder de naam 'Flora', als eerbetoon aan Flora Tristan, die in de 19^e eeuw rondtrok door Frankrijk in een poging een massabeweging op te bouwen tegen armoede en uitbuiting. Zij betoogde, dat er vele parallellen te vinden waren tussen de onderdrukking van vrouwen en arbeiders. *“We houden om het jaar een feestelijk forum dat meer dan 150 vrouwen trekt,”* gaat Anne Kervyn verder. *“In 2003 was het thema ‘Wij hebben talenten!’ We hebben een serie workshops georganiseerd, waarin vrouwen werden geholpen te leren zelf trainers te worden.”* Het is een benadering die erop is gericht om projecten aan de basis vanuit gender-perspectief onder de aandacht te brengen. De expertise die ontwikkeld wordt uit deze botsing van discussies is erop gericht om het mainstreamen van gender differentiaties in training, aansluiting en werk trajecten te bevorderen, in alle stadia van hun ontwerp, implementatie en evaluatie. Naast de vaste activiteiten, is het FN projecten gestart met financiering uit het Europese Sociale Fonds. Eén hiervan - 'Gender Consulting & Training' – geeft consultancy en training over gender zaken aan actoren in het gebied van sociale integratie en integratie op de arbeidsmarkt. Voor Anne Kervyn, *“geeft dit project de mogelijkheid om ‘good practice’ in NGO's te identificeren. Feitelijk zijn we gestart met onze leden dit pilot project te testen. Alhoewel er wellicht geen mannen zijn in vrouwen-NGO's, betekent dit nog niet dat er geen mannen bij zijn! We moeten de vastgeroeste stereotypen bij vrouwen ook veranderen.”*

Flora gebruikt de reacties en 'good practice' die uit deze interne analyse komen om andere organisaties en sectoren te inspireren en om druk uit te oefenen op beleidsmakers. Het Gender Consulting & Training schema richt zich daarom op vier soorten eisen:

- Algemene analyse van een vereniging: over het algemeen wordt er gevraagd om te “komen kijken”, hetgeen kan resulteren in aanbevelingen en steun voor hun implementatie;
- Het bestuderen van een specifiek project vanuit een gender perspectief, waarbij een

“Alhoewel er wellicht geen mannen zijn in vrouwen-NGO's, betekent dit nog niet dat er geen mannen bij zijn!”

groep vraagt om wat hulp bij het opzetten van een project;

- Het bedenken van socio-beroeps training schema's, om de kansen voor vrouwen te vergroten, in het bijzonder op de niet-traditionele arbeidsmarkt;
- Het melden van het ontwikkelen van beleid voor gelijke kansen.

Een participerende methode

“Consultancy heeft verschillende stadia,” benadrukt Anne Kervyn. “Eerst analyseren we de vraag, dan verzamelen we gegevens – geschreven, of via het ondervragen van individuen of groepen – om de voorlopige conclusies te presenteren aan de client. Dat leidt tot werkgebieden in de vorm van aanbevelingen. Daarna, als de client dat wil, kunnen we ondersteuning geven bij de implementatie.” De methode probeert het participerende element te maximaliseren, we moeten ons namelijk realiseren dat hoewel de veranderingen in relaties en gedrag vrouwen ten goede komen, deze ook “van mannen moeten worden,” we moeten ook van hen leren.

V.F.

Flora Network website: www.florainfo.be

Vrouwen opnieuw aan het marcheren

Het idee om in 2000 een wereld vrouwenmars te houden was geïnspireerd door het enorme succes van de Vrouwen Mars Tegen Armoede, die in 1995 in Quebec (Canada) plaats vond, waarin 850 vrouwen 10 dagen lang marcheerden en aan het einde van de tocht door 15.000 mensen werden begroet. De Beijing Conferentie die in datzelfde jaar werd gehouden, bewees dat vrouwen overal strenden voor gelijkheid, ontwikkeling en vrede. Het idee voor een Wereldmars werd op de Conferentie gelanceerd.

Als een wereldnetwerk van acties tegen armoede en geweld tegen vrouwen, deden in 2000 bijna 6000 vrouwengroepen in 163 landen en gebieden mee aan de Wereld Vrouwen

Mars. Sinds 2003 hebben wereldwijd vrouwen bijdragen geleverd aan de Vrouwen Wereld Handvest voor Menselijkheid, die op 8 maart 2005 openbaar werd gemaakt. Het Handvest bevat vijf grondwaarden: gelijkheid, vrijheid, solidariteit, rechtvaardigheid en vrede.

In 2005 marcheren vrouwen opnieuw, deze keer om het Handvest te promoten. De wereld estafette van de mars zal het Handvest tussen 8 maart en 17 oktober naar 50 landen brengen. Er wordt ook een uitgebreide reeks van nationale activiteiten georganiseerd. Op 17 oktober 2005 zullen vrouwen in elke tijdzone om 12 uur 's middags zich een uur lang verzamelen, voor de “24 uur van feministische wereldsolidariteit.”

Wereld website: www.marchemondiale.org

Activiteiten in Europa:

<http://mmf.lecarrefour.org/europe>

“Vrouwenmokkel is niets minder dan slavernij”

Armoede, migratie en mensensmokkel doemden groots op in het interview dat we hadden met Colette De Troy van de Europese Vrouwen Lobby.

EAPN: Is migratie de voedingsbodem voor mensensmokkel?

Colette De Troy: *Het is één factor. Individuele migratie op zich komt slechts voort uit de noodzaak om elders een beter leven te zoeken. De EU heeft haar deuren gesloten voor dit soort migratie, hetgeen de illegale migratie heeft doen toenemen. Het illegaal transporteren door mensensmokkelaars wordt gezien als een activiteit van de georganiseerde misdaad. Mensensmokkel is wat je krijgt als mensen worden gerecruiteerd en binnengesmokkeld om te worden geëxploiteerd.*

Wie zijn voornamelijk betrokken bij deze smokkel?

Allereerst, mensen die hun eigen land willen verlaten (Centraal en Oost Europa, Rusland en zijn satellietlanden, maar ook verder weg Derde Wereldlanden), waar vrouwen het zwaarst te verduren hebben van verslechterde economische en sociale omstandigheden. Dan natuurlijk de smokkelaars, die grof geld

verdiene aan vrouwenmokkel en vaak betrokken zijn in de georganiseerde misdaad. Maar ook, en dit is het voornaamste, er is een "markt" gegroeid in Europa: en de vraag op de sexmarkt is onverzadigbaar. Vrouwen worden over het algemeen gezien als een oneindige voorraad van "inputs" om te gebruiken en weg te gooien.

Hoe raken vrouwen in de val?

Armoede, ontberingen, ongelijkheid, huiselijk geweld – al deze dingen brengen ze ertoe op zoek te gaan naar een beter leven. Eerst worden ze gelokt met het vooruitzicht op werk, wat één grote leugen is. Vaak worden ze niet ontvoerd: smokkelaars verleiden jonge en kwetsbare vrouwen met beloftes van liefde en groot geld. In feite worden ze gekocht voor een zeer winstgevende sexmarkt, die niets te maken heeft met een arbeidsmarkt. Sommige landen, zoals Nederland, Duitsland en Oostenrijk, hebben geprobeerd om commerciële sexarbeid te reguleren, maar dat heeft de "markt" alleen meer acceptabel en zichtbaar gemaakt en de vraag doen toenemen. We hebben te maken met echte uitbuiting waar alleen de vleeshandelaren en criminelen van profiteren.

Vrouwen die ten prooi vallen aan mensensmokkelaars zijn niets minder dan slaven. Hun paspoort wordt ze ontnomen, ze worden van het ene land naar het andere gesleept, zodat ze alle besef van plaats kwijt raken, ze worden geïntimideerd met het dreigement dat ze aan de politie worden overgedragen en bovenal worden ze misbruikt, soms uiterst gewelddadig. De politie behandelt hen vaak eerder als illegale immigranten dan als misdadsslachtoffers en ze worden tenslotte gedeporteerd.

De Raad van Europa staat op het punt een ontwerp verdrag voor de bescherming van slachtoffers van mensensmokkel aan te nemen. Helaas neemt de Europese Commissie – die namens de meeste Lidstaten onderhandelt – momenteel een nogal onduidelijke lijn aan. Met de juiste aanpassingen kan dit Verdrag, indien aangenomen, ervoor zorgen dat vrouwen worden behandeld en beschermd als slachtoffers en niet slechts als illegale immigranten.

Hoe kan mensensmokkel worden gestopt?

Eén manier is om te werken aan het verbeteren van de leefomstandigheden in de landen van herkomst. Onlangs voorspelde een onderzoeker, dat als de migratie vanuit Bulgarije op de huidige voet aanhoudt, dit land in 2050 alleen nog maar ouderen zal hebben. Maar het is ook noodzakelijk dat we hier wat doen om de vraag in de sexmarkt te reduceren en om een gevoel van verantwoordelijkheid te geven aan de mannen die vrouwen kopen. Mensensmokkel kan ook mannen betreffen, bijvoorbeeld in de bouw, in illegale zogenaamde 'sweatshops' en landbouw.

De strekking van het Verdrag van Genève moet worden uitgebreid; op het moment kan je alleen de status van vluchteling onder dit verdrag krijgen voor politieke vervolging. Met het soort vervolging waar vrouwen onder lijden – zoals gedwongen huwelijken, geslachtsverminking, overspel, etc. - moet ook rekening worden gehouden. De wetgeving is in veel landen aan het veranderen, maar er is nog altijd een lange weg te gaan, voordat vrouwen werkelijke bescherming krijgen tegen het ten prooi vallen aan mensensmokkelaars.

Interview V.F.

Colette De Troy is coördinator van het Beleids Actie Centrum voor Geweld tegen Vrouwen van de Europese Vrouwen Lobby. Website: www.womenlobby.org

Beijing+10: welke resultaten?

De Internationale Conferentie over Vrouwen Rechten "Tien jaar na Beijing: gender equality, ontwikkeling en vrede verzekeren," opgenomen in de zitting van de VN Commissie over de Status van Vrouwen, werd gehouden in de VN van 28 februari tot 11 maart 2005.

Deze bespreking en beoordeling van de Beijing Conferentie van 1995, opende met een gemengd beeld. In de afgelopen tien jaar zijn er veel nieuwe wetten en wettelijke hervormingen

geweest en verbeteringen in de toegang tot scholing en gezondheidszorg. Maar er zijn ook nieuwe uitdagingen ontstaan, zoals de verwoesting die onder vrouwen is gebracht door HIV/Aids, de hardnekkige en toenemende last van armoede op vrouwen en mensensmokkel.

Het opnieuw opkomen van een bepaald soort conservatisme op het internationale podium dreigde de verworvenheden van de Beijing Conferentie weer terug te draaien. De seksuele en reproductieve rechten stonden in de vuurlinie. De bijeenkomst eindigde echter met het aannemen door de regeringen van een declaratie, die de beloftes van tien jaar eerder opnieuw bevestigde en de bedoeling heeft om de inspanningen om gender gelijkheid te bereiken te versnellen.

Website:

<http://www.un.org/womenwatch/daw/Review/>

NIEUWS VAN LUXEMBURG

Lissabon Strategie op het menu van het Voorzitterschap

Onder de prioriteiten van het Luxemburgse Voorzitterschap vinden we in de eerste regel tussentijdse bespreking van het Lissabon proces en dan het onderzoek van het Stabiliteits en Groei Pact en de financiële vooruitzichten voor 2007-2013.

Als de nodige financiële middelen voor de Europese budgetten voor 2007-2013 niet voldoende worden gepland, zal elke strategie falen. Het is belachelijk dat sommige landen ervoor pleiten dat 1% van de nationale belastingen naar Brussel gaat (wat sowieso niet klopt, omdat deze op grote schaal teruggaan naar de regio's), terwijl ongeveer 1,24% het huidige niveau van afspraken zou kunnen behouden.

Duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling is een andere Europese strategie en het is niet de derde peiler van de Lissabon Strategie, zoals het Voorzitterschap duidelijk wil maken. Duurzame ontwikkeling is een leidend principe voor alle Europese beleidsvorming en daarom moet de Lissabon Strategie ermee worden verbonden, hetgeen betekent dat een Lissabon Strategie die alleen maar gericht is op concurrentie, groei en banen, zonder rekening te houden met de sociale en milieu kwesties, niet in overeenstemming te brengen is met de strategie van duurzame ontwikkeling.

Om meer samenhang te krijgen in het Europees beleid, moet de strategie van duurzame ontwikkeling niet alleen worden gekoppeld aan de Lissabon Strategie, maar ook aan de arbeidsstrategie, de aansluitingsstrategie en de sociale agenda. En waarom wordt er uit dit alles niet één samenhangend beleid gevormd? Vanzelfsprekend met een sterk commitment voor de sociale zaak!

Met betrekking tot de Lissabon Strategie, moeten we eerst toegeven dat de Luxemburgse regering, net als de andere, heeft gefaald in

'Groeï en banen' zijn niet voldoende voor meer sociale cohesie

het bereiken van de doelen die in de Portugese hoofdstad in 2000 zijn gesteld. Maar aan de andere kant zijn we blij dat, terwijl vele dat niet deden, de Luxemburgse autoriteiten vanaf het begin duidelijk hebben gemaakt, dat *"de sociale dimensie in het hart van de Lissabon Strategie zit"*

Er is een rechte lijn te trekken van de uitspraak die Jeannot Krecké, Minister van Economische Zaken, maakte tijdens het eerste Lissabon colloquium op 12 oktober 2004 (*"Elk woord telt in de Lissabon Strategie, het gaat niet alleen om concurrentie en groei"*), naar de laatste van François Biltgen, Minister van Werkgelegenheid, die beargumenteerde dat zelfs als het waar is dat er geen sociale samenhang en geen duurzame ontwikkeling zal zijn zonder concurrentie, groei en het creëren van banen, het aan de andere kant duidelijk is dat dit slechts noodzakelijke voorwaarden zijn en niet voldoende voor meer sociale samenhang en meer duurzame ontwikkeling.

'Peilers' kunnen niet worden opgedeeld!

Laten we dus hopen dat steeds meer regeringen de goede argumenten van het Voorzitterschap zullen accepteren. En kunnen zelfs aan de mening van François Biltgen toevoegen: niet alleen zijn concurrentie, groei en meer banen voldoende om tot meer sociale samenhang te komen, maar omgekeerd kan alleen sociale samenhang leiden tot economische voorspoed! Want zonder sociale samenhang zal er geen groei zijn! In die zin is het ook verkeerd om te spreken van drie gelijke peilers van de Lissabon Strategie. Deze drie elementen, economische voorspoed (concurrentie, groei en banen), sociale samenhang en milieu-overwegingen, zijn onderling afhankelijk en kunnen daardoor niet gescheiden worden!

Wat ook de resultaten zullen zijn van het Voorjaarsoverleg van de Europese Raad, in de Lidstaten zal daarna het concrete werk moeten worden gedaan. En hier zullen we op de barricades staan: in elke Europees land zal het nationale netwerk van de EAPN heel nauw in de gaten houden wat de nationale regeringen in praktijk zullen brengen!

Robert Urbé

Lid van het Uitvoerend Comité voor EAPN-Luxemburg

Kiekjes van EAPN-Luxemburg

Het Anti-Armoede Netwerk Luxemburg "EAPN-Lëtzebuerg" is een non-profit organisatie die is opgezet in 1990. Op het moment heeft het 13 organisaties die lid zijn: Aarbechtshëllef, ATD Quart Monde, Association Nationale des Assistantes d'Hygiène Sociale, Assistantes Sociales et Infirmières Graduées du Luxembourg, Co-labour, Confédération Caritas Luxembourg, Croix-Rouge Luxembourgeoise, Femmes en détresse, Fondation Jugend an Drogenhëllef, Foyers et Services de l'Entraide, Initiativ Rëm Schaffen, Inter-Actions, Ligue médico-sociale en Paerd's Atelier.

Vanwege de omvang van het land, staan de Luxemburgse regeringsbureaus, centrale departementen en NGO's van een bepaald circuit typisch in direct contact. EAPN-Lëtzebuerg werkt aan mogelijkheden tot dialoog met de verschillende instanties en de relaties zijn goed. De EAPN conferentie in April 2005

over "Het opnieuw bekrachtigen van de EU Sociale Aansluitings Strategie" en de 4^e Ontmoeting van mensen die in armoede leven zijn op deze basis georganiseerd. Diverse voorstellen van EAPN-Lëtzebuerg hebben in het verleden hun weg gevonden naar Nationale Actie Plannen over Sociale Aansluiting van Luxemburg. De nieuwe website: www.eapn.lu werd halverwege maart gelanceerd.

EAPN-Lëtzebuerg draait volledig op vrijwilligers; het heeft geen betaald personeel. Alle momenteel beschikbare middelen worden aangewend voor het organiseren van de genoemde evenementen, die gehouden worden onder het Voorzitterschap van Luxemburg.

Marco Hoffmann

Voorzitter, EAPN-Lëtzebuerg

De goede tijden zijn voorbij!

De Groothertog van Luxemburg staat aan een tweesprong. Ondanks een sterke economische groei en een armoedepercentage dat onder het Europese gemiddelde ligt, stijgt de werkloosheid en de sociale zekerheid voelt de druk.

Luxemburg mag zich dan sinds de jaren 1970 hebben ontwikkeld tot een moderne welvaartstaat en het zelfs voor elkaar hebben gekregen om de crisis in de staalindustrie te boven te komen, maar de werkloosheid stijgt gestaag (4,7% in januari 2005) in percentages die ruim boven die gemeten in de recessiejaren (de jaren 1970 en de jaren 1980) uitstijgen, ondanks een scala aan banen creërende maatregelen (1/2005: 3460) en een toegenomen werkgelegenheidspercentage van vrouwen (52%, wat nog steeds lager is dan het gemiddelde binnen de EU-25). De economische groei mag een indrukwekkende 4,2% zijn, maar de goede tijden zijn voorbij. De dienstensector breidt uit, maar biedt geen uitzicht op banen voor mensen die geen academische achtergrond hebben en mensen verliezen nog steeds hun banen onder de druk van steeds zwaarder wordende vereisten.

Wettelijke indexkoppeling van lonen en het gegarandeerde minimum inkomen liggen onder vuur.

Investeren in scholing voor iedereen

Wat betreft EAPN-Lëtzebuerg, is dit te wijten aan de algemene tendens dat achter-gestelde groepen, met beperkte toegang tot basis- en vervolgopleidingen, bijna geheel buitengesloten zijn van de dienstensector. Zelfs de toegenomen uitgaven voor onderzoek en de komst van de kennis-maatschappij – tegenwoordig een dagelijks refrein – komen de mensen die in armoede leven niet direct ten goede. Radicale veranderingen binnen het uiterst selectieve onderwijssysteem en in het bijzonder betere integratie van onze buitenlandse mede-burgers in het Luxemburgse onderwijs- en beroepssysteem zijn essentieel. Het percentage schoolverlaters is veel te hoog (ongeveer 20%) en moet worden gereduceerd.

Bovenal, zal het land van oorsprong principe van de Richtlijn van Bolkestein sociale zekerheidsbureaus de gelegenheid geven om hun diensten in alle EU landen aan te bieden, zonder te hoeven werken volgens de standaarden die op nationaal niveau zijn vastgelegd. Deze EU Richtlijn wordt in juni wellicht herzien, maar we lopen het risico dat de minimum standaarden in de sociale sector afbrokkelen en dat nationale wetgeving wordt omzeild (in Luxemburg onder ander de ASFT Wet).

De laag-betaalden voelen de druk

Statistisch gezien mag in Luxemburg de armoederisicofactor gedaald zijn tot 10,2% in 2003, maar een groeiend aantal mensen leeft van een werkeloosheidsuitkering of andere

uitkeringen en hebben het steeds moeilijker om terug te keren naar de arbeidsmarkt, vanwege de eis voor steeds hogere kwalificaties.

De wettelijke koppeling van lonen (sinds 1944, in 1973 vernieuwd) en het gegarandeerde minimuminkomen (RMG) liggen onder vuur. Een recente studie (T. Pamukçu, Luxembourg, 2004) beweert dat de koppeling van de groei van de werkgelegenheid aan het minimum loon een negatieve invloed heeft in Luxemburg en dat dit aan de inflatie aangepaste schema zou moeten worden geschrappt. EAPN-Lëtzebuerg betoogt dat dit van de laagbetaalden (20% van de arbeiders) “armen met werk” zou maken en dat economische loondifferentieel (het verschil tussen het gegarandeerde minimum inkomen en de laagste lonen) de druk overmatig zal doen toenemen op degenen die onder armoede en werkloosheid lijden.

Het heeft geen zin om te wachten tot 2010 en dan te klagen dat de situatie slechter is geworden; in plaats daarvan zouden we het fundamentele idee in herinnering moeten brengen, dat het Europese Parlement op 12 april 1989 naar voren heeft gebracht in de “*Declaratie van Fundamentele Rechten en Fundamentele Vrijheden*,” die in die tijd ook de fundamentele sociale rechten bevatten. In de EU Grondwet, hebben de meeste artikelen in het Handvest van fundamentele rechten betrekking op mensen met werk. Een sociaal Europa moet dezelfde fundamentele rechten waarborgen voor iedereen, rijk of arm.

Klaus Schneider

Development Officer - EAPN-Lëtzebuerg

Network News heeft tot doel aan te zetten tot debat over specifieke thema's. De meningen die hierin naar voren worden gebracht, worden niet per definitie onderschreven door de EAPN. Als u naar aanleiding van deze publicatie wilt reageren, kunt u een email sturen naar het volgende adres: team@eapn.skynet.be

Editor: Fintan Farrell

Verantwoordelijk voor publicatie: Vincent Forest

EAPN, rue du Congrès, 37-41 (Box 2) – B-1000 Brussels

Tel. +32 2 230 44 55 – Fax: +32 2 230 97 33 – Email: team@eapn.skynet.be – Website: www.eapn.org

Ondersteund door de Europese Commissie